

Назарова І.Я. Актуальні питання організації обліку та фінансової звітності в Україні / І.Я. Назарова, Я.Д. Крупка // Стан і перспективи розвитку обліково-аналіт. забезпечення управління підприємницькою діяльністю в умовах євроінтеграційних процесів. Мат. між. н.-п. конф. – Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ. 2015. – С. 203-205.

Ярослав Крупка, д.е.н., професор
Ірина Назарова, к.е.н., доцент
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

Вітчизняна економіка, більшість її галузей, підприємств і сфер діяльності потребують подальшої модернізації та запровадження інноваційних технологій та інвестиційних вкладень. Це пов'язано, насамперед, з тим, що:

- наша продукція поки що не витримує конкуренції на світовому ринку;
- вона є надзвичайно матеріало- та енергоємною;
- через світову фінансово-економічну кризу, складну соціально-економічну і політичну ситуацію в Україні, військову ескалацію Росії в Криму і на сході країни значно скоротились обсяги виробництва;
- скорочено до мінімуму доступ вітчизняних підприємств на російські ринки і ще не стабілізувався він на західних ринках щодо експорту продукції, робіт, послуг.

Бухгалтерський облік та фінансова звітність виступають важливою складовою управління підприємством. Облік забезпечує менеджмент інформацією і також потребує значних новацій. Потреба в подальшому розвитку обліку, як і економіки в цілому, викликана суттєвими змінами, які відбуваються в останній час у структурі господарської діяльності суб'єктів підприємництва, видах та методах обліку, облікових процедурах, інформаційних потребах основних користувачів.

Тенденції світового розвитку ставлять нові завдання перед обліком. У сучасному постіндустріальному суспільстві змінюється структура цінностей, майна суб'єктів господарювання. Все більше у її складі значаться інформаційні технології, репутація підприємства, попит на продукцію, що в кінцевому випадку враховується при формуванні ціни фірми. При оцінці вартості

підприємства виникає потреба крім балансових показників враховувати ще й необлікові дані, що спонукає до розробки інтегрованої звітності.

До нових об'єктів обліку у значній мірі відносяться активи інтелектуального походження. Головним продуктом світової економіки, світового господарства стають інформаційні ресурси. Специфічною має бути оцінка таких активів. Незважаючи на те, що за вітчизняним законодавством превалює затратний метод оцінки об'єктів обліку за фактичною (історичною) собівартістю, для об'єктів інтелектуальної власності, зазвичай, використовуються ринкові підходи у вартісній оцінці: за справедливою вартістю, оцінкою майбутніх грошових надходжень, визначенням репутації фірми – гудвілу.

В умовах значного виснаження запасів корисних копалин, енергоресурсів світова економіка все більше втрачає ознаки індустріалізації. На перший план виходять ресурсозберігаючі технології, встановлення шляхів економії матеріальних та енергетичних ресурсів. Облік повинен більш глибоко розкривати інформацію про матеріальні та енергетичні витрати, собівартість, ставити їх в основу при визначенні відповідальності окремих центрів, сегментів обліку витрат, враховувати при стимулюванні.

Новою важливою ділянкою обліку стають корпоративні відносини, оскільки більшість підприємств в даний час реорганізовані у акціонерні та інші господарські товариства. Усі вони організовують свою діяльність на корпоративних началах. Специфічними об'єктами обліку для них є капітал та його розподіл між власниками, вкладення коштів в інші суб'єкти у формі фінансових інвестицій, розподіл прибутку (дивідендів) між учасниками відповідно до належних часток, взаємовідносини між пов'язаними у спільному інвестуванні суб'єктами: материнськими і дочірніми, асоційованими і спільними підприємствами. Розробляються нові підходи до формування консолідованої на інвестиційній основі фінансової звітності групи підприємств.

Більш глибокого вивчення та обґрунтування вимагає сучасний поділ обліку на фінансовий, управлінський, потреба в окремих облікових сегментах для оподаткування. Виділення таких видів обліку є чисто умовним. Важко провести межу, де закінчується фінансовий облік і починається управлінський. Наприклад, менеджеру для внутрішнього управління також потрібно мати інформацію про загальні розміри доходів, витрат, результатів діяльності. Водночас, для визначення багатьох показників, яких потребують зовнішні користувачі, використовується інформація управлінського обліку. Податкова звітність також в основному базується на інформації, яку дає бухгалтерський

облік.

Важливими і актуальними у світовому масштабі стають екологічні проблеми. Неконтрольована діяльність людини призвела до глобального потепління, забруднення навколишнього середовища, руйнування природно створеної інфраструктури. Людство повинно усвідомити, що така діяльність неминуче веде до кінця. І тому немаловажного значення на підприємстві повинні набути природоохоронні заходи. Мінімізація викидів і забруднень в процесі виробництва, організація переробки відходів людської діяльності, випуск екологічно чистої продукції потребують нових технологій, додаткових витрат. Ці витрати мають відобразитися окремими позиціями в обліку, їх здійснення потрібно заохочувати, а за ігнорування - накладати відповідні санкції. В системі обліку, аналізу, аудиту, контролінгу на природоохоронні заходи необхідно звернути особливу увагу.

Значних масштабів у багатьох країнах з розвинутою економікою набирає у даний час соціальна спрямованість обліку. Соціалізація обліку проявляється через:

а) заходи і видатки соціального характеру для колективів працівників підприємств (у тому числі формування спеціальних фондів, резервів соціального призначення);

б) продукцію, яка споживається покупцями, - підвищення якості, зменшення у ній шкідливих для здоров'я речовин;

в) природоохоронні та інші заходи, спрямовані на охорону навколишнього середовища;

г) відображення в обліку та публічне представлення у звітності соціально корисних ініціатив;

д) формування інтегрованої звітності, у якій крім фінансових показників знайшли б відображення нефінансові, необлікові дані, що стосуються реалізації соціальних та екологічних програм і зобов'язань, покладених на підприємство, а також інша інформація, що викликає інтерес у внутрішніх та зовнішніх користувачів.

Організація соціальних заходів, видатки за ними повинні плануватися на підприємстві, вони мають бути важливим об'єктом системи обліку, враховуватись при складанні фінансової та спеціальної звітності.

В умовах глобалізації економіки нових ознак набуває й сам облік, а особливо публічна звітність. Немаловажну роль в інформатизації постіндустріального суспільства мають відігравати обліково-аналітичні служби підприємств. Гармонізація обліку, аудиту, наближення їх до світових,

міжнародних стандартів, забезпечення інформаційних потреб користувачів різних країн буде сприяти більш широкому залученню інвестицій, міжнародній кооперації щодо виробництва і збуту продукції, товарів, послуг.

Усі ці завдання вимагають нових ефективних рішень в питаннях одержання, обробки і передачі інформації, ведення обліково-аналітичної роботи на підприємстві.